

Posudek školitele na mgr. Filipa Tomáše

Pan mgr. Filip Tomáš patřil k vyzrálým doktorandům. Během doktorského studia řídil významné pražské nakladatelství Akropolis, jako člen správní rady se podílel na vydávání edice Česká knižnice, uplatňoval se jako publicista, publikoval vědecké články a účastnil se domácích i zahraničních vědeckých konferencí. Mimo jiné se podílel na sborníku z vídeňské konference o odsunu/vyhnání/transferu v české literatuře *Vertreibung, Aussiedlung, Transfer, Vyhnání, Odsun* (Brno, Host 2004) a dvěma příspěvky na nedávné kolektivní monografii *Šoa v české literatuře a v kulturní paměti* (Praha, Akropolis 2011). S jeho účastí se počítá při formujícím se Centru studia holocaustu a židovské literatury na FF UK.

Během prvních let doktorského studia se postupně vykrystalizovalo a upřesnilo téma jeho práce. Původní rámcové téma týkající se druhé světové války a nacistické okupace v české literatuře se zúžilo na literární reprezentaci holocaustu. Bylo to myslím šťastné rozhodnutí, neboť toto téma do té doby nebylo v české literárněvědné bohemistice soustavně zpracováno, nepodařilo se to bohužel ani v rozsáhlých "akademických" dějinách české poválečné literatury. Navíc téma vyvolává řadu metodologických a teoretických otázek, především po povaze fikčnosti této literatury, které ostatně Filip Tomáš formuluje v první kapitole své práce. Metodologické podloží mu tvoří zejména teorie fikčních světů. Konkrétní literární materiál, v případě tématu šoa/holocaustu velmi specifický, však vede ke korekturám jednotlivých teoretických konstruktů (např. meze radikální kritiky mimetismu) a jejich rektifikaci. Posléze zvažuje tři možnosti zpracování tématu: a) chronologické b) funkční a c) z hlediska individuální poetik.

Práci pak rozvrhuje podle funkčního hlediska do tří částí: na 1) literaturu svědeckou 2) literaturu mezní situace a 3) literární transdukci. Další kapitoly je rozpracovávají na bohatém materiálu, který začíná bezprostředními záznamy psanými vzápětí po válce a končí literaturou současnou, de facto třetí generací "vnuků" obětí, pachatelů a svědků šoa (Topol, Dousková). Filipu Tomášovi se podařilo tuto dosud nepřehlednou záplavu knih, především próz, periodizovat, rozčlenit a hierarchizovat. Často tak činí i za

pomoci zahraničních literárněhistorických a historických studií k tomuto tématu. Jeho práce se občas pohybuje na hranicích literární vědy, obecné historie a politologie, neboť samo téma pochopitelně není čistě uměleckou záležitostí, jak o tom stále svědčí četné diskuse (namátkou připomínám maďarské debaty po udělení Nobelovy ceny Kertészovi nebo debaty slovenské po uvedení slovenského Hudcova filmu Miluj bližného svojho). Zároveň si je autor vědom, že píše práci literárněhistorickou a jeho teze a interpretace se nerozplývají ve vágní mlze módních Cultural Studies.

Autor si volbou tématu přesahujícího do několika oborů a tím, že se vlastně jako první soustavně věnuje reprezentaci šoa v české literatuře, znesnadnil svoji úlohu. Vystavil se pochopitelně v mnohem větší míře riziku kritiky nebo výtkám, že v práci opomenul toho či onoho autora, to či ono dílo, že problematiku dostatečně teoreticky nerozpracoval. S vědomím těchto skutečností a limitů, s nimiž se potýkaly i proslulé osobnosti humanitních věd typu Adorna a Lévinase, je třeba konstatovat, že svůj úkol splnil.

Filip Tomáš prokázal během celého doktorského studia i ve své práci schopnost samostatného vědeckého přístupu, dobré orientace v zahraniční i domácí literární vědě i dovednost dobrého literárněhistorického čtení dosud málo zpracovaného materiálu. Navrhuji, aby jeho práce byla postoupena k obhajobě.

29. 3. 2011

Jiří Holý